

PSÁNO
ŽIVOTEM

JIŘÍ
HALBERŠTÁT

Jiří Halberštát

PSÁNO ŽIVOTEM

Jiří je renesanční člověk, neuvěřitelně vitální, vzdělaný a ušlechtilý. Z jeho díla číší láska k životu a k lidem. Věnuje se mládeži, učí je recitovat. Dospělé zájemce učí psát knihy. Mám veliké štěstí, že jsem ho poznala a mohu s ním pracovat. Díky jemu jsou moje knížky žádané. „Jiříčku, nikdy Ti nemůžu dost poděkovat. Proto říkám jen skromně - děkuji.“

Hana Militká

NARODIL SE ČLOVĚK

Ulice ztichly, je stále všední den.

Tepnami města přestávají proudit dlouhé šňůry aut, z chodníků mizí poslední chodci. Ustává shon, světla v oknech postupně hasnou.

Jedno však stále svítí do noci. Je za ním ticho jenom zdánlivé.

Teď právě se ozval výkřik. Není to zoufalství, není to bázeň.

Je to symbol života.

Ten malý se právě narodil. Hlásí se o místo na tomto světě.

Rád by probudil usínající město.

Nad jeho postýlkou nestojí sudičky. Sám jednou rozhodne o vlastním životě.

Jaký bude?

Dál půjdou všední dny. Lidé i nadále budou umírat, milovat se, ale také rodit se jiní.

Ať tedy za těmi majáky, jež svítí do noci, se rodí šťastnější lidé – do šťastnějšího světa.

MŮJ DEN

Ráno vyskočím z postele (no – není to zrovna výskok), takže prostě vstanu (no, ono to vstávání se trochu protáhne), protože je nutné protáhnout celé tělo. Tuto činnost vykonávám velice poctivě, abych byl velmi dobře připraven po celý den. Jenže – rodiče nemají pochopení a většinou velice důrazně mi dají najevo, že mám vylézt z postele. Prý – ať vylezu. Co se dá dělat? Tak teda vylezu a opět slyším, že se mám rozhybat. No řekněte, copak jsem dělal něco jiného?

Takže vstanu a stojím. Stojím, drbu si hlavu a přitom si rovnám myšlenky a povinnosti pro dnešní den.

A zase hned slyším: „Už jsi byl v koupelně?“ Tak tohle mi přeci nemusí nikdo připomínat (ještě snad schází, aby mi někdo připomínal, že se mám jít vyčůrat). Takže radši stojím a čekám na další pokyny. Nejsou žádné? Dojdu tedy do koupelny a vezmu to velice rychle, aby se rodičům nezdálo, že jsem hned ráno pomalý. Jen vylezu z koupelny, už zase slyším: „Co ty vlasy?“ Hrábnu rukama do nich a říkám: „Dobrý, ne?“ Tím to nekončí: „Co ta pasta kolem pusy?“ Máma neví, že jsem ji tam nechal jako důkaz, že jsem si čistil zuby. Konečně sedám ke stolu, abych se nasnídal. (No nasnídal, prostě sedím a vychutnávám tu chvílku klidu.)

Najednou přijde táta a řekne: „Co nejíš!“ Leknu se a myslím si, že by se tohle dětem nemělo dělat. Říkám: „Tati, já se připravuji do školy“

„Na to jsi měl čas včera, teď jez.“ Tak teda jím a zase se jím zdá, že moc dlouho, protože je čas jít do školy. Bleskurychle vstanu od stolu (no bleskurychle to úplně není), vezmu tašku, ustrojím se a jdu do školy. Ve dveřích slyším: „Máš všechno?“ S pohotovostí mně vlastní řeknu: „Jo, mám všechno,“ a musím přiznat, že nevím, proč mi to máma říká. „Takže svačinu a pití nepotřebuješ?“ To je otázka. Vezmu tedy obojí a jdu.

Ve škole je to podobné, paní učitelka mi zbytečně připomíná, že jsem se nepřezul, zbytečně mi píše poznámku, že jsem zapomněl úkol, jakoby nevěděla, že požadavky na nás jsou stále vyšší. Tohle se mi zdá, že si na mě trochu zasedla a může se jednat o šikanu. Ale zvonek ve škole je milosrdný a hurá na fotbalový trénink. Ani tam to nekončí. Trenér říká: „Kubo, kde máš kopačky?“ No, to je otázka. Říkám: „Asi mi je mamka zapomněla dát.“

Po skončení už čeká táta, kouká a nepochopitelně se ptá: „Tys neměl kopačky?“ Zbytečně, protože já vím, že mu to řekl trenér. A to není zrovna fér. Žalovat se nemá.

A tak se raději v autě příkrčím, mlčím a dělám, že spím.

V duchu si říkám: „To byl zase den.“

ZPOVĚĎ ČTRNÁCTILETÉHO

Já nevím, kdy se to přesně stalo, ale vím, co se stalo. A to vám chci povědět.

Bylo to úplně nečekané. Vstávám jako každé ráno, dorazím do koupelny a najednou žasnu – my máme zrcadlo. Vidím, jak se někdo směje a tak se doplňuji: my jsme ho tam měli patrně odjakživa, mne pouze nezajímalo. A tak se to ráno, o kterém mluvím, zastavím a koukám na toho v zrcadle. Povídám si jen tak pro sebe: „Docela hezkej člověk...“

„S kým to tam mluvíš?“ volá na mne mamka z kuchyně.

„To se ti něco zdá,“ povídám. Protože jak jsem předeslal, mluvil jsem jen tak v duchu pro sebe. A pokračuji ve zkoumání toho v zrcadle.

„Je potřeba udělat něco s těmi vlasy. A hele, pod nosem je už docela slušný knír – musím začít uvažovat o holení.“

Ale dnes ne, protože teď je to symbol mých čtrnácti let.

A koukám dál: „To jsou ramena a svaly,“ pokračuji zas jen tak pro sebe.

„Prosím tě, co se ti dneska stalo, s kým to tam zase mluvíš?“ ptá se mamka opět v kuchyni. A do toho ze svého pokoje ségra: „Mami, nech ho, on blbne!“

Tak to už je moc. Ještě ona do toho a s tak protivným hlasem. Nahodím ramena, srovnám svaly a vrážím do dveří, odkud vyšel ten hrozný hlas.

Co nejvíce drsňácky říkám: „Kdo tady blbne?“

Ale co se nestalo? Místo drsňáckého hlasu se ozvalo něco, co jsem ještě nikdy neslyšel. To se nedá popsat. Prostě mě zradil hlas. Odborně se tomu říká, že mutuju. A tak upouštím od potrestání viníka a opouštím bojiště útekem do svého pokoje.

A tam došlo k tragédii. Navlékám kalhoty a určitě mi je někdo vyměnil, protože jsou nad kotníky. A ten svetr – ruce mi z něj trčí. Nestačím se divit. Všechno je mi malé.

Beru tašku a bez snídaně vyrážím do školy.

A najednou na chodníku zázrak. Zchlazené tělo přináší úplně jiný pocit. Potkávám čtrnáctiletou. Já nemám chuť plácnout ji hlučně po zádech. Zdravím jakoby s proviněním.

MAMINKO, PROSÍM TĚ, NEPIŠ MI...

Můj domov je nádherná zahrada, překrásný dům, pěkný nábytek, všude koberce, bílé záclony ve vysokých oknech. A protože kolem jsou samé děti – říkáme mu domov dětský – někdy taky děcák.

A taky je tady teta kuchařka – výborně vaří...,
a taky teta vychovatelka – je moc hodná...,
a chodí za námi strejdové a tety...
a nosí nám hračky...

A máma napíše jednou za půl roku,
protože kdyby nenapsala,
nebyla bych její.
A já budu čekat zase půl roku
a budu si přát, aby nenapsala.
Prosím Tě, mami, nepiš mi do půl roku,
dopřej mi nový domov s novým tátou a mámou.
Chci s nimi sedět společně u stolu,
budou k nám chodit tety a strejdové
a nemusí nosit žádné hračky.

Prosím Tě, mami, nepiš mi
a já budu na Tebe denně vzpomínat,
že jsi mě přece jen měla ráda,
když jsi mi nenapsala do půl roku.

Chci domov, který znám jen z vyprávění,
chci sedět u stolu s novým tátou a mámou.
Můj domov není jen nádherná zahrada,
překrásný dům, pěkný nábytek...
Můj domov je táta a máma.

PANE, BUĎTE NÁŠ SOUDRUH

Kolik citu a něhy se skrývá za slovem domov. Každý si představí rodinu kolem stolu. Tam sedí táta, máma, děti...

Od slova děti je i domov dětský, pro děti. Bez stolu s mámou a tátou. A pak přicházíme my dospělí, za tolik tatínků a maminek, za dětmi s úsměvy a touhou, alespoň na chvíli zaplnit prázdné místo u toho pomyslného stolu rodinného. A stane se, že za těmito dětmi přijdete se svými dětmi. A pak se stane, že rázem pochopíte.

Ne, možná, že ani doma nemáte takové koberce, jako děti v domově. Možná, že ani stěna u vás doma není tak krásná a...

Dál není třeba vzpomínat a jmenovat. Vaše dítě samo rychle pochopí, o co je bohatší.

V jednom z těch domovů jsme byli hrát divadlo. Byly to chvíle, na které se nezapomíná. Pohádky se líbily, po představení jsme si s dětmi povídali, ale jak čas utíkal, děti byly pořád smutnější. A pak přišlo loučení a za mé dvě ruce se držely... děti. Na vlastní nezbylo místo. Nastalo vyjednávání.

„Pane, zůstaňte u nás, alespoň do rána.“

„Ale vždyť musí domů, to je náš táta,“ říkaly vlastní děti.

„Že u nás zůstanete?“ ozvalo se z ověšených rukou.

„Maminka doma by byla moc smutná,“ zaútočily bolestně vlastní děti.

A najednou přišlo konečné rozhodnutí. Rychlé a přímočaré.
„Tak pane, buďte náš soudruh...“

SLUNEČNÍ ÚSMĚV

Potkávám ho často v ulicích města.

Umouněného cikánského klučinu.

Jednou stojí s nosíkem rozpláclym o výkladní skříň největší cukrárny. Vidím ho, jak si očima vybírá nejsladší dobroty. Jak bez peněz skupuje celý obchod.

Jednou zas přeběhne přes ulici těsně před jedoucím autem. A vždycky se tváří jako král. Vylekanému řidiči nevěnuje jediný pohled.

Jednou zas na rohu vévodí skupince svých vrstevníků. Možná, že v té chvíli uskutečnil báječný obchod – žvýkačku, kudlu, kuličky..., to nevím, protože v dalším okamžiku přebíhá opět před vylekaným šoférem, aby si rozplácl nosík o další výkladní skříň.

Potkávám ho na jaře, v létě, na podzim. Potkávám ho i v zimě a snad vždycky stejně oblečeného. Nikdy ne moc, protože v létě by mu bylo moc velký teplo. A v zimě? Asi mu není zima, protože ho potkávám stále a nikdy není ani nemocný.

Včera jsem ho potkal zase. Šel se zmrzlinou. Roztékala se mu po ušmudlaných rukou. Teď ho nezajímaly výkladní skříňe, ani auta, dokonce ani skupina na rohu ulice. Teď měl svou zmrzlinu.

Stál jsem chvíli za ním a díval se, protože zmrzlina se roztékala nejenom po rukách, ale ukápla i na nohy – stejně, možná ještě trochu víc ušmudlaný. V té chvíli se otočil a šťastně se usmál. A já hrozně moc toužil zvěčnit ten úsměv. Fotograf nejsem. Nevadí. Ale budu si ho pamatovat.

Byl kouzelný a jasný jako slunce. A protože děti a slunce k sobě patří –

viděl jsem dětský sluneční úsměv.

ZEPTEJ SE SKÁLY, ČLOVĚČE

Hej skálo, jsem tady, abych tě pokořil.

Hej skálo, jsem tady, abych...

Hej skálo, jsem...

Jsem člověk a člověk má ve zvyku překonávat sebe.

Hej skálo...

Z téhle strany jsi strmá. Obejdu na druhou stranu, tam jsi jistě pozvolnější a tvůj povrch je členitější a z té strany také ještě nikdo nevylezl. Vid', že budu první a...

Hej...

Chystej se. Už jdu. Jak jsi chladná a hladká. Ale nemysli si, já člověk měním přírodu. Pamatuješ věky a vidíš, co člověk všechno vykonal.

Vždycky se člověk díval na tvé vrcholky a záviděl ptákům jejich let. A dnes? Kosmos mu otevřel brány svého tajemství.

Chceš další příklady? Mlčíš?...

Já vím. Chlubím se a přitom přicházím k tobě s pokorou. Utíkám do lesní samoty, rád ulehnu do měkké trávy a poslouchám léčivé ticho. Poslouchám slabounké šumění stromů, dívám se na vlnění větví a keřů. Utíkám z vysněné civilizace, abych tady načerpal sílu vrátit se zpět.

Hej skálo, jsem tady...

Něžně tě pohladím, dívám se na tebe, vzhlížím toužebně
k tvému vrcholku a ptám se pokorně – Smím k tobě nahoru?

Vím, že tvé mlčení je souhlas.

A já člověk ti děkuji.

BÍLÝ PLAKÁT

Na nároží vylepili plakát.

Veliký, bílý a na něm bylo napsáno „Chraňte životní prostředí!“

Přestal jsem kouřit.

Za městem kouřily obrovské tovární komíny.

Sbíral jsem odpadky a házel je do košů.

Za městem skládka zničila ornou půdu.

Šel jsem a vyčistil lesní potůček.

V řekách mřely ryby po tisících.

Zasadil jsem strom pro svého syna.

Nedaleko nás vykáceli celý les.

Že bych byl bezmocný? Ale ne.

Půjdu a vylepím nový, bílý plakát, protože z toho starého zbyl už jenom veliký, černý vykřičník.

ŘEKNI MI, KUKAČKO...

První paprsky slunce počaly budit okolní krajinu. V korunách stromů se ozývalo ještě ospalé pípání, ale skřivánek vyletěl do výše se svojí písničkou. A ti, co nechtěli zůstat za ním, začali zpívat také ty nejkrásnější. Vždyť žijí. Vítají nový den. Strom, bílý květy, doslova ožil včelkami. Stojím pod ním a naslouchám. Snad mi chce předat zprávu, kterou tu pro mne někdo nechal.

Vím, že jsem přišel na místo, kde jsi procházela včera. Vím, že jsi čekala a já nepřišel. Až teď ráno. Nejsi tu, ale chodím ve tvých šlápějích, stejně jako ty, hýčkám tu krajinu.

Jdu a myslím jen na tebe. Když najednou před sebou vidím docela malou fialku. A tak si vzpomenu, že mám ti přinést, co o mne zavadí. A tak ti ji nesu. Malou, ale jenom pro tebe.

Jdu k tobě, když z lesa se ozve kukačka. Snad chce ukázat ostatním, že i ona je již vzhůru.

Řeknu si: Má náladu kukat, tak ať mi řekne, jak dlouho budu žít.

Řekni mi, kukačko, jak dlouho budu žít?

Na víc ti nezbylo? Nebo jsi odletěla? Proč tak málo? Vždyť před chvílkou ses mohla ukukat. Já mám pro co žít!

Kukačko!? Jsi neoblomná. Tak kukej pro jiného.

Řekni mi, kukačko, jak dlouho bude žít ten, pro koho žiju?

Tak vidíš – ty jsi neuletěla. To je hotový koncert. Umíš to dobře.
Zkusím, jestli ses nespletla.

Řekni mi..., kukačko..., já slyším..., rázem jsi oněměla. Jsi jenom předpověď. Já musím žít. Jsi určitě zlý prorok a lidé tě dají za to zase jenom do hodin.

Jsi zlá, kukačko, ale děkuji.

Vím, že musím žít rychleji.

DILEMA

A je to tady – svátek má Valentýn.

Mohu se tvářit, že mi tato skutečnost pro zaneprázdnění nějak unikla. To by bylo možné, kdyby od rána nebylo všude slyšet velmi hlasitě, že je den zamilovaných.

Mám možnost se tedy vrhnout mezi ostatní a společně s nimi plenit stánky a obchody s květinami. Můžu i vybrat něco ze zlata, nebo něco pěkného pro tebe koupit, popřípadě zvolit nějakou restauraci k společné večeři, nebo...

Toho, co bych mohl, je hodně. Víím však, že by to mělo být jinak. Tak tedy od začátku.

A je to tady – svátek má Valentýn.

Proč tolik lidí říká, že je to pouze pro mladé? Proč symbolikou svátku by mělo být pouze mládí? Symbolikou jsou zamilovaní. A rázem mám vyřešené dilema. Nemusím dělat to, co dělají ostatní. Mohu být svůj. Mohu přijít tak, jako každý den, a políbit tě a nemusím zdůrazňovat, že polibek je k Valentýnovi. Mohu se posadit s tebou ke stolu a jíst jídlo a nemusí být na počest Valentýna.

Na jediné však nesmím nikdy zapomenout. Říci ti hodně nahlas, že jsem pořád do tebe zamilovaný. Může se někdy zdát, že